Марійка Підгірянка

ЗИМА-БІЛОСНІЖКА

Ходить, ходить зима гаєм — Білосніжка,
Килимочки простеляє по доріжках.

Беріз коси стрічечками заплітає,
По ярочках з потічками розмовляє.

Ходить, ходить зима в полі — Білосніжна,
Розклада в полях перини, як на ліжках.

Накрива дбайливо ниви в час негоди,
Щоби спали без пригод озимі сходи.

Ходить зима по узбіччям, то в діброві,
То шелесне, тошепоче в чар-розмові.

То розкине перли ясні на полянці —
Та й назустріч любій, красній тій Веснянці...

* * *

ЗИМОВИМ ШЛЯХОМ

Село. Хатки у кожушках,
І верби в снігових шапках.
Темніє кучерява груша,
Кидає синю тінь на шлях.
І тиша. Сонно сунуть сани...
Дзвіночок раптом: тень-телень
І знову тиша...

Тоне, тоне
У срібній ночі білий день.

* * *

ВЕЧІР ІДЕ

Сонечко спить давно вже
За білою горою,
А вечір зорі ниже
Ниткою золотою.

Мороз ходить по дворі,
На льоду іскри креше,
На снігу світить зорі,
На вікнах квіти пише.

А місяць сіє світло
По стінах, по помості —
Так тихо, так привітно
Йде вечір до нас в гості.

* * *

СНІГОВА БАБА

Що за гамір?
Що за гра?
Ліпить бабу
Дітвора!

Ой же, баба
Снігова,

Біла в баби
Голова.

Ой, у баби
Горб на спині
І ломака
Он яка!

Ніс у баби
З картоплини,
Рот у баби
З буряка!

* * *

СИПЛЕ СНІГ

Сипле, сипле, сипле сніг.
Мов метелики сріблисті,
Ті сніжинки, білі, чисті,
Тихо стеляться до ніг.
Сипле, сипле, сипле сніг.

Сипле, сипле, сипле сніг.
Тихо, легко і спроквола
Покриває все довкола, —
Ні стежок, ані доріг...
Сипле, сипле, сипле сніг.

Сипле, сипле, сипле сніг.
Вже присипав доли, гори,
Вже весь світ, мов біле море,
Біле море без доріг.
Сипле, сипле, сипле сніг.

* * *

КОЛЯДКА

Ой, пригода, пригодочка,
Прилинула колядочка,
Щебетала на всі броди:
Гей, сходися, рідний роде!
Та послухай довгі речі,
Як дзвеніли наші мечі,
Та пригадай довгі змаги,
Як шуміли наші стяги,
Як літали полки птахом,
Як дудніли коні шляхом,
Як купались в сонці поля,
Як сміялась наша воля.
Ой, пригода, пригодочка,
Щебетала колядочка,
Закликала на всі броди:
Гей, сходися, рідний роде.
Гей, збирайся на всі шляхи,
Вервечками рідні стяги.
Гей, гуртуйся на всі смуги
Витягати ясні плуги,
Вислухати довгі речі,
Готувати руки й плечі.
Щоб дзвеніли нашим шляхом,
Щоб кружляли кличі птахом,
Щоб горіли в маках поля,
Щоб вернула наша воля!
Ой, пригода, пригодочка,
Щебетала колядочка:
Промайнула гори, води,
Закликала на три броди:

А з третього на четвертий,
На китайці розпростертий.

* * *

ЯСЕНЕЦЬ

Ой зима, ой зима,
Квіточок вже нема.
Беріжок, моріжок
Прикрив білий сніжок.

Ой зима, ой зима,
А нам горя нема:
Теплі в нас кожушки
Міцні чобітки,
Ще й бабуся стара
Рукавички сплела.

Ой зима, ой зима,
А нам горя нема:
Ми вже всі назубок
Знаєм кожний урок;
Погуляєм гуртком —
То сніжком, то льодком!

По цей бік, по той бік
Всі підем на потік —
На воді морозець
Нам засклив ясенець!

* * *

СНІЖОК ТРЯСЕ

("Гей, сніжок трясе")

Гей, сніжок трясе
Вільно, вільно.
Порівняв усе
Всюди рівно.

Покрив беріжки
Й пагорбочок,
Накрив доріжки
Для саночок.

Линуть саночки
Скорі, скорі,
На них — діточки
Яснозорі.

Щось щебечуть все.
Дзвонять сміхом,
А сніжок трясе
Тихо, тихо...

В далеку Верховину,
Що мріє у півсні,
У тиху полонину,
В Карпати чарівні!

* * *

ПТАШКИ ВЗИМКУ

I

Ой зима лютує дуже,
Посмітюшкам це байдуже,
Повтирали дзьобчики,
Витрусили чубчики,
Хвостиками повертіли —
На подвір'я полетіли.
Прилетіли під світлицю
І зустріли там синицю:
— Ой сестричко, добрий ранок,
Що ти їла на сніданок?
— Не пила я та й не їла,
Від морозу здеревіла.
— Ой синичко, не журися,
Сюди-туди повернися,
Ходи з нами, козаками,
Знайдем скриню з калачами,
Дамо тобі повну скриню,
Будеш у нас за ґаздиню!

II

Горобчик:
— Цір-цір, цір-цір,
Вийди, Івасю, надвір!

Синичка:
— Час-час, час-час,
Вийди, Марусю, до нас!

Посмітюшка:
— Цинь-цинь, цинь-цинь,
Хлопчику, зернятко кинь!

Жовтобрюшка:
— Ціть-ціть, ціть-ціть,
Нас рятувати спішіть!

Всі пташки:
— Цір-цір, ціть-ціть,
Діти кохані, спішіть!
Цинь-цинь, час-час,
Подбайте, діти, про нас!

На сніданочок для пташки
Киньте зерен, киньте кашки.
Ми ж все літо працювали —
Сади з черви обчищали,
Ще й співали всім на втіху,
Світ навколо звеселяли!
Цір-цір-цір!

* * *

СНІЖНИЙ ПУХ

Сніжний пух, білий пух
Від сонечка тане;
Зими дух, блідий дух
Вже більше не встане.

Промені запечуть —
Пропадуть морози,
І зимі потечуть
По личеньку сльози.

Потічки попливуть
Весело заграють,
Мотильки оживуть,
Птиці заспівають.

Квіточки зацвітуть
На траві, як з шовку —
Діточки наплетуть
Вінків на обновку.

* * *

БІЖИТЬ ЗАЙЧИК ПО СНІЖКУ

Біжить зайчик по сніжку
У новому кожушку —
Гей, гей, тепленько,
Радується серденько.

Раптом вибіг із хати
Бурко, песик кудлатий.
Гав, гав! Бачить слід —
Буде зайчик на обід!
Сюди, туди, полями
Біжить зайчик до мами.
Мик, смик! Пропав слід —
Пропав песиків обід!

* * *

ЗИМА НАСТУПАЄ

Сіре небо, сіро-біла
низина —

Все кругом заворожила
тишина.

Сіра мла понависала
з верхів гір,

Біла ніч заколисала
весь простір.

* * *

ДІД МОРОЗ

Ходить Мороз надворі
По широкій оборі,
Ще й по горах-дібровах —
У чоботях пухових.
Старий він, сивий він,
З бородою до колін.
Ходить-бродить у шубі,
Біла шапка на чубі.
Ходить лютий, сердитий,
Когось хоче вкусити.
Старий він, сивий він,
З бородою до колін.
Як діток де зустріне —
Сніг у вічі їм кине,
Ще й зубами заблисне
І за пальчик потисне.
Старий він, сивий він,
З бородою до колін.
Дітям смішки — гуляють,
Сани з гірки спускають —
Скоро, скоро, скоренько
Аж червоне личенько.
Не злякає їх він —
З бородою до колін.
А за Дідом Морозом

Дмуха вітер з погрозом,
Дмуха вітер сердитий,
В сніговицю сповитий.
Свище люто, гуляє,
Пісню грізну співає.
Як в селі він ночує —
Всі дороги задує,
Гори снігу натрусить,
Діток в школу не пустить.
Свище люто, гуляє,
Пісню грізну співає.
Дітям смішки — гуляють,
Сніг з дороги згрібають:
Через пагорби й доли
Вчасно прийдуть до школи!
Дарма вітер гуляє,
Пісню грізну співає.

* * *

КАЗКА ПРО ДІДА МОРОЗА ТА БАБУ ЗАВІРЮХУ

У пралісі, у лісі —
Палац чудовий, чистий:
Одні кришталі в стрісі,
А зруб — увесь льодистий.
Поміст як сонце сяє,
А постіль — білі пухи.
Такий-то дім прекрасний
У Баби Завірюхи!
А Баба Завірюха
Мороза Діда має;
Та баби дід не слуха,
Усе один гуляє.
На села ходить в нічку,

Як згасне промінь сонця, —
То міст кладе на річку,
То квіти на віконця.
А баба все сердита,
Що дід один гуляє,
В метелицю сповита,
Шляхи всі замітає.
Холодним вітром дмуха,
Кладе замети всюди,
Щоб дід бабусю слухав
І не ходив нікуди.

* * *

ДЗВІНОЧКИ ДЗВОНЯТЬ ДРІБНО

Дзвіночки дзвонять дрібно,
Дзвіночки при санках —
Як біло, як біло-срібно
Прослався рівний шлях.

Саночки линуть сміло,
У птаха взяли лет,
Як біло, біло-срібно
Блищить зими намет.

Гей, міниться перлисто
Між вербоньками путь;
Як чисто, хрустально чисто
Ллєсь воздух в мою грудь!

Інеєм трусить сніжно
На очі на чоло;

Як ніжно, безмежно ніжно
Цілунком обняло.

Садочки мов леліють,
Мов сиплять вишні цвіт;
Я лину в білу мрію,
У казки срібний світ.

* * *

ГАЙ ВЗИМКУ

Не гайся, хлопчику, не гай,
На саночки сідай,
Поїдем, серце, в білий гай,
В казок зимових край.
У гаї молоді дубки
Зросли у височінь
І сніжні одягли шапки,
Підперли неба синь.
Схилилась до дубка сосна,
Задумлива сосна;
В голках — рясна, в шишках — рясна,
Зелена, як весна.
Берізка біла і струнка —
Красуня у гаю —
Вдивлялась в дзеркало струмка
На вроду на свою.
Дзюрчить струмок попід сніжок,
Розказує своє —
Прийшов цапок на бережок,
Водичку чисту п'є.
Промчався зайчик через хмиз,
До потічка прибіг,
Води попив, кори погриз,

Під кущиком приліг.
Збиточна білка молода
Стрибає по сосні,
Шишками в зайчика кида,
Його турбує в сні.
А дятел шишку ту схопив,
Та білці не віддав, —
У дірку від сучка встромив,
Насіння виїдав.
Про шишку білочка не дба,
Бо в неї у дуплі
Багато всякого добра
І ласощі смачні.
Ліщинові горішки там,
Солодкі ягідки
І ще, на закуску білкам,
Засушені грибки.
Тож білочка не журиться,
Чи довго буде сніг:
У кожушку зажмуриться —
І їсть собі горіх.

* * *

МОРОЗ

Ходить Мороз надворі
По широкій оборі,
Ще й по горах-дібровах —
У чоботях пухових.

Старий він, сивий він,
З бородою до колін.

Ходить-бродить у шубі,
Біла шапка на чубі.
Ходить лютий, сердитий,
Хоче когось вкусити.

* * *

СНІЖОК ТРЯСЕ

(Ой, сніжок трясе)

Ой, сніжок трясе
Вільно, вільно —
Засипає все
Густо, рівно.
Порівняв горби
З долинами —
Зрівняє карби
Межи нами.

Ой, сніжок трясе
Біло, біло —
Присипає все,
Що боліло…
Мече, мов в піну
Літ скрижалі:
За ранню вину
Й пізні жалі.

Ой, сніжок трясе
Срібно-сніжно, —
Пригортає все
М’яко, ніжно.
Що зійшло в любові,

В труді, в крові
Тулить в смути дні
До обнови.

Ой, сніжок трясе…

* * *

ЧОРНЕ-БІЛИМ

Кряче ворон, крилом крає
Блакитну світиль.
Рідне поле укриває
Море білих хвиль.
І безмежне, і безкрає
Котиться до ніг.
Чорний ворон, крилом крає
Чорним білий сніг.

А вже стала пригодонька
Чи в лад, чи не в лад,
Закохалася зимонька
В кучерявий сад.
Полюбила, накупила
Пухових кирей,
Кучерики прикрасила
В блискучий іней.

Сни криштальні, сни пропащі, —
Нові дні ідуть…
Ой, вже треба ліпшій, кращій
Залишати путь.
І шепоче зима стиха
В вишневім саду:

Ой, не згадуй, милий, лихом,
Коли відійду.

* * *

НА ЛИЖАХ

Сніги упали свіжі,
Прослався білий шлях
Візьму я бистрі лижі,
Полину, наче птах.

В далеку Верховину,
Що мріє у півсні,
У тиху полонину,
В Карпати чарівні!